

Mahanna moesten de residenten wel partij kiezen en zich met Bandar Bushire verbinden om samen met de vloot van die plaats en de te Kharg aanwezige twee schepen en drie gallevats Mir Mahanna te onderwerpen. Er is ook een expeditie naar Klein Kharg ondernomen.)

---maar die van dat ongelukkig gevolg is geweest dat, schoon 's vijands vaartuigen door een voorafgegaane cannonade van drie dagen veel geleden hadden, niet alleen onze troupen den 12 september, nevens 5 à 600 Boucheerders landende, op het onverwagtst door Mier Mahanna's kavallerij overvallen en op zeer weinige na gemassacreerd zijn, maar verders hij, na eerst twee van 's Compagnies gallowets vermeestert te hebben, op Kareek zelve geland is en den resident Houting genoodsaakt heeft het fort met alle 's Compagnies goederen en effecten aan hem over te geven, zonder dat er in de scheepen iets van naam, buiten f 48.273 aan contanten, heeft kunnen gered worden.

Fol. 220r-v.

(Conform het bericht van de visitateur-generaal is bij het verliezen van Kharg, exclusief de niet getaxeerde goederen, een schade geleden van f 203.360 en aan de kosten van de vestingwerken en andere gebouwen f 196.044,-. [fol. 221] Op 1 september 1766 zijn er besluiten genomen over de bovengenoemde brief, het rapport van de visitateur-generaal en de verslagen van de schippers van de twee bedoelde schepen Hans Cornelissen en Jan Dupree, van wie de laatste inmiddels is overleden. Het is niet nodig gevonden de onzekere terugkeer van resident Pieter Houtingh af te wachten. Er kon toch niets gedaan worden aan het verlies van Kharg en de geleden schade. Het besluit van de residenten om partij te kiezen en om, na de succesvolle beschieting, een landing uit te voeren is goedgekeurd. [fol. 222] Ze waren kennelijk nog niet op de hoogte van het besluit van de Hoge Regering om Kharg te verlaten. Waarschijnlijk was dit bericht in handen van Mir Mahanna gevallen. De landing werd ondernomen met een goede verwachting hem geheel uit te schakelen. De fatale afloop is grotendeels aan de lafheid van de mensen van Bandar Bushire te wijten. In de genoemde brief van 14 oktober 1765 voert Houtingh aan dat hij, na de vergeefse landing, waarbij ongeveer 80 Europeanen, bijna alle daarbij betrokkenen, omkwamen, voor het behoud van het fort wel genoodzaakt was de twee schepen daar te houden. Hij beloofde één daarvan zo gauw mogelijk naar Batavia terug te zenden. Dat is niet geschied en er kwam ook geen bericht van resident Pieter Houtingh uit Kharg, hoewel het twee en een halve maand na de landing duurde totdat de vesting werd overgegeven. [fol. 223] Uit het rapport van Johannes Wilhelmus Buschman, zowel als uit de verslagen van de schippers blijkt niet dat in die tijd de schepen gebruikt zijn om Kharg bij te staan en Companies bezittingen te beschermen. In de veronderstelling dat het fort nog ongedeerd was, hebben de schippers die plaats verlaten, terwijl uit een brief, die door provisioneel boekhouder Winkler en assistent Brandt, die bij de overgave aanwezig waren, uit Muscat naar Surat is gezonden, blijkt dat de schepen eerder vertrokken waren. Uit de resolutie van 1 september 1766 is op te maken welke uitleg over deze onduidelijkheden aan de schippers Hans Cornelissen en Jan Dupree, en de vroegere resident Johannes Wilhelmus Buschman, is gevraagd. [fol. 224] Hun antwoorden en het resultaat van het onderzoek, dat aan het hoofd van Compagnies zeemacht Nicolaas Houtingh c.s. is opgedragen, zullen te zijner tijd aan Heren XVII gerapporteerd worden. Wat betreft de gebeurtenissen voor de verovering is het antwoord van Buschman op het verzoek van de gezant van Muhammad Karim Khan om hulp tegen Mir Mahanna en om de Armeniërs die nog op Kharg verbleven, naar Jolfa te laten vertrekken, zowel als op de eis om 5 % tol te betalen zolang de Compagnie op het eiland verbleef, goedgekeurd. Dat geldt ook de f 405,- die voor deze gezant en zijn gevolg gedurende hun verblijf van twee maanden op Kharg is uitgetrokken en het geschenk aan hem van f 444,-. [fol. 225] In 1764/65 verliep door de onrust de handel op Kharg niet gunstig. Wat tegen f 706.300,- werd ingekocht, is met een winst van f 105.739 verkocht, terwijl volgens Buschmans opgave de kosten f 58.292 hebben bedragen. De winstrekening werd per eind augustus 1765 gesloten met f 80.980, waarbij de algemene voorraden, exclusief wat door de Walcheren werd aangevoerd,